

Gabriel Marcel'in Varoluşçuluğunda Dini Tecrübe

Zübeyir USTABAŞI

ESKİ
YENİ

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1823

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zvnq98

Alt Marka | Imprint: Eskiyezi

Yayın No | Publication Number: 382

Kitap Adı : Gabriel Marcel'in Varoluşçuluğunda Dini Tecrübe

Book Title : Religious Experience in Gabriel Marcel's Existentialism

ISBN : 978-625-5536-95-2

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255536952

Yazar | Author: Zübeyir Ustabaşı | orcid.org/0000-0002-7446-0806

Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 191 (xiv + 177)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2026

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB - Din felsefesi | Philosophy of religion

BISAC: REL067100 - Din / Felsefe | Religion / Philosophy

THEMA: QRP - Din felsefesi | Philosophy of religion

LC Classification: BL51 - Din ve felsefe | Religion and philosophy

DEWEY: 210 - Din Felsefesi | Philosophy & theory of religion

WoS Category: Felsefe | Philosophy

WoS Citation Topics Meso: 6.1 - Felsefe | Philosophy

WoS Citation Topics Micro: 6.1.3 - Din ve Felsefe | Religion and Philosophy

Scopus Subject Areas: 1210 - Dini Araştırmalar | Religious Studies

SciVal: 1210 - Dini Araştırmalar | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Ustabaşı, Zübeyir. *Gabriel Marcel'in Varoluşçuluğunda Dini Tecrübe*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Eskiyezi, 2026.

© Tüm hakları saklıdır | All rights reserved: FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Gabriel Marcel'in Varoluşçuluğunda Dini Tecrübe

Zübeyir USTABAŞI

Ankara 2026

Yazar Hakkında | About the Author

Zübeyir USTABAŞI

1978 yılında İstanbul'da doğdu. Lisans eğitimini Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde tamamladı. Yüksek lisansını Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı'nda, Gabriel Marcel'in Varoluşçuluğunda Dinî Tecrübe başlıklı teziyle tamamladı. Doktora derecesini Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Tarihi Anabilim Dalı'nda, Mevcudiyet Metafiziği Bağlamında Hâkim Hümanistik Batı Düşüncesinin Eleştirisi başlıklı çalışmasıyla aldı. 2011–2012 yıllarında Institut Catholique de Paris'te misafir öğrenci olarak bulundu. Akademik çalışmaları özellikle Antik Yunan felsefesi, varoluşçuluk, din felsefesi ve çağdaş kıta felsefesi alanlarında yoğunlaşmaktadır. Herakleitos, Platon, Aristoteles, Husserl, Heidegger, Derrida ve Meillassoux üzerine çalışmaları bulunmaktadır. Ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayımlanmış makaleleri ve bilimsel toplantılarda sunulmuş bildirileri olan Ustabaşı, felsefe tarihi ve çağdaş düşünce alanlarında akademik çalışmalarını sürdürmektedir.

Was born in Istanbul in 1978. He completed his undergraduate studies at the Faculty of Theology, Bursa Uludağ University. He earned his Master's degree from the Institute of Social Sciences at Çanakkale Onsekiz Mart University, Department of Philosophy and Religious Studies, with a thesis entitled Religious Experience in Gabriel Marcel's Existentialism. He received his PhD from the Institute of Social Sciences at Bursa Uludağ University, Department of History of Philosophy, with a dissertation titled The Critique of Dominant Humanistic Western Thought in the Context of the Metaphysics of Presence. During the academic years 2011–2012, he was a visiting student at the Institut Catholique de Paris. His academic research focuses particularly on Ancient Greek philosophy, existentialism, philosophy of religion, and contemporary continental philosophy. He has conducted studies on Heraclitus, Plato, Aristotle, Husserl, Heidegger, Derrida, and Meillassoux.

Having published articles in national and international peer-reviewed journals and presented papers at scientific conferences, Ustabaşı continues his academic work in the fields of the history of philosophy and contemporary thought.

Kitap Hakkında

Gabriel Marcel'in Varoluşçuluğunda Dini Tecrübe

Gabriel Marcel'in Varoluşçuluğunda Dini Tecrübe adlı bu çalışma, Gabriel Marcel'in kendine has bir üslup içinde geliştirdiği varoluşçu felsefesini, dini tecrübe anlayışı bağlamında inceler ve açıklar.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde, Gabriel Marcel'in felsefesinin daha iyi anlaşılması açısından, onun varoluşçu felsefe içindeki konumu ve fikirlerinin oluşumunda varoluşçu filozoflarla etkileşimi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca yine birinci bölüm içinde Gabriel Marcel'in felsefesinin oluşumunda büyük önem arz eden hayatı ve onun "somut felsefe" olarak nitelendirdiği düşünce sisteminin temel kavramları ele alınmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde tecrübe ve dini tecrübe kavramları ve dini ve mistik tecrübe ile din felsefesi bağlamında dini tecrübe yaklaşımları incelenmiş ve bilhassa delilliği ve imkanı açısından ele alınmıştır.

Çalışmanın ana noktasını oluşturan üçüncü bölümde ise, birinci ve ikinci bölümler ışığında, Gabriel Marcel'in dini tecrübeye ilişkin görüşleri ortaya çıkarılarak, incelenmiş ve açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gabriel Marcel; Varoluşçuluk; Dini Tecrübe; Mutlak Sen; Özneler Arası İlişki; Katılım; Sır

About the Book

Religious Experience in Gabriel Marcel's Existentialism

This thesis titled *The Religious Experience within the Existentialism of Gabriel Marcel* explores and examines the distinctive existential philosophy of Gabriel Marcel within the context of the phenomenon of religious experience.

The thesis consists of three parts. In the first part of the study, the position of Gabriel Marcel within the existential philosophy and his interaction with existential philosophers in the formation of his views is ascertained in order to reach a better understanding about his philosophy. Also in the first chapter Gabriel Marcel's life and the basic concepts of his philosophical system, which he describes it as "concrete philosophy", are explored.

In the second part of the study the notion of experience and religious experience, religious and mystical experience, and various approaches of religious experience in the context of the philosophy of religion are studied, especially in terms of its evidential value and possibility.

In the third section, which is the main part of the study, Gabriel Marcel's views on religious experience are analysed and explained in the light of the first and second chapters.

Keywords: Gabriel Marcel; Existentialism; Religious Experience; Absolute (Certain, Infinite) You (Thou), The Relationship Between Subjects; Participation; Mystery (Secret)

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	ix
ÖN SÖZ	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
GABRİEL MARCEL FELSEFESİ ve VAROLUŞÇULUKTAKİ YERİ	5
1.1. Varoluşçuluk	7
1.1.1. Varolmak	8
1.1.2. Varoluşçuluğun Tarihsel Gelişimi	10
1.1.3. Varoluşçuluğun Ortak Özellikleri	13
1.1.3.1. Varoluşçuluğun Öz'e Önceliği	15
1.1.3.2. Başkasının Gerekliliği	18
1.1.3.3. Hakikatin Öznelliği	20
1.2. Gabriel Marcel ve Felsefesi	24
1.2.1. Gabriel Marcel'in Hayatı ve Felsefesi	24
1.2.2. Somut Felsefesi	31
1.2.2.1. Ben ve Vücutum	36
1.2.2.2. Ben ve İlişkiler Ağı "Ben-Şey", "Ben-O", "Ben-Sen"	43
1.2.2.3. Birinci ve İkinci Refleksiyon	51
1.2.2.4. Olmak (Être) ve Sahip Olmak (Avoir)	59
1.2.2.5. Problem ve Sır	64
İKİNCİ BÖLÜM	
DİNİ TECRÜBE	73
2.1. Tecrübe	74
2.2. Kavramsal Olarak Dini Tecrübe	81
2.3. Dini ve Mistik Tecrübe	84
2.4. Dini Tecrübe Yaklaşımları	87
2.5. Bir Tanrı Kanıtı Olarak Dini Tecrübe	102
2.5.1. Dini Tecrübenin Epistemolojik Değeri	104
2.5.2. Dini Tecrübenin İmkanı	109

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GABRİEL MARCEL'İN FELSEFESİNDE DİNİ TECRÜBE BOYUTU	117
3.1. Marcel'de Doğrudan ve Tahkik Edilemeyen Mutlak	118
3.2. Tanrının Varlığı İspatlanabilir Mi?	120
3.2.1. Sır Olarak Tanrı Tecrübesi	123
3.2.1.1. Aşk	126
3.2.1.2. Bağlanma ve Sadakat	130
3.2.1.3. Umut	133
3.3. Katılım	137
3.4. "Mutlak Sen" ve İlahi Aşkınılıkla Diyalog	144
3.4.1. İman	148
3.4.2. Dua	155
SONUÇ	159
KAYNAKÇA	167
1. Basılı Kaynaklar	167
2. İnternet Kaynakları	171
DİZİN	173

KISALTMALAR

A.g.e.	: Adı geçen eser
ev.	: Çeviren
der.	: Derleyen
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Ed.	: Editör
EÜİFD	: Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Fak.	: Fakülte
Fr.	: Fransızca
İng.	: İngilizce
O.M..	: Ondokuz Mayıs niversitesi
s.	: Sayfa
nv.	: Üniversite
vb.	: Ve benzeri
Vol.	: Volume

ÖN SÖZ

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları, yol açtıkları maddi tahribatın ötesinde, toplumlar üzerinde umutların tükenmesine ve inançların sarsılmasına neden olmuştur. Savaşların ardından hız kazanan sanayileşme ve hızlı teknolojik gelişmeler, tahrip olmuş hayatları maddi anlamda yeniden inşa ederken, değerler alanında derin bir yıkımı da beraberinde getirmiştir. Modern dünya insanı, pozitivizm ve rasyonalizm gibi düşünce akımlarının etkisiyle giderek derinleşen bir anlam kaybı yaşamış; Gabriel Marcel'in ifadesiyle, bütünlükten koparak işlevsel bir araca indirgenmiştir. Dünyanın ve içinde ne varsa her şeyin, bilimin öngördüğü kurallar çerçevesinde objektif bir şekilde ele alınma çabası, insanın gerek eşyayla gerek diğer insanlarla gerekse Tanrı'yla kurduğu ilişkilerde otantik boyutun zayıflamasına yol açmıştır. İnsan, başkalarına yabancılaştığı ölçüde kendisine de yabancılaşmış; başkalarıyla kurduğu ilişkiyi yitirdikçe, kendi varoluşsal gerçekliğinden de uzaklaşmıştır.

Tanrı düşüncesi ya da tüm oluş aleminin kendisine dayandığı bir *Mutlak Varlık* fikri, insanlık tarihi kadar köklüdür. Dolayısıyla kimileri Tanrı'nın var olduğunu iddia ederken, kimileri bunu inkar etmiştir. Buna bağlı olarak kimi düşünürler Tanrı'nın varlığına dair birtakım deliller öne sürmüşken, buna karşı kimileri de bu delilleri eleştirmiştir. Bu bağlamda, dini tecrübe delilini diğer kanıt türlerinden ayıran temel fark, onun inanan insanın yaşantısından hareket etmesi ve yaşama, *tanıklığa*, *şahit olmaya* bir anlamda *görmeye* dayanmasıdır. Diğer kanıtlar ise çoğunlukla dış dünyadan hareket eden çıkarımsal bir yol izler.

Dini tecrübe, insan deneyiminin çift yönlü yapısı nedeniyle çok sayıda tartışmayı beraberinde getirmiştir. Metafizik olan, yani Mutlak ya da Nihai Varlık olarak ifade edilen Tanrı'nın tecrübe edilebilmesi anlamına gelen dini tecrübe; yalnızca fiziksel

olanı tecrübenin konusu kabul eden ve beş duyunun ötesinde bir gerçekliği reddeden ampirist yaklaşımlar tarafından eleştirilmiştir. Buna karşılık dini tecrübe savunucuları, Tanrı'nın üzerinde inceleme yapılan bir nesne ya da nicelik olmadığını; aksine inanan kişiye, belirli bir hazır bulunma anında -özellikle ibadet esnasında- kendini açan bir gerçeklik olduğunu ileri sürmüşlerdir. İnsan ile metafizik olan arasındaki ilişki ve Tanrı'nın ispatı meselesi söz konusu olduğunda Marcel, genel hatlarıyla dini tecrübe savunucularıyla benzer bir çizgide yer alır; ancak bu yaklaşımı, kendine özgü bir felsefi çerçeve içinde geliştirir. Marcel, ontolojik gereklilik ile varoluşsal durumu insan üzerinden metafizik alana taşıyarak, insanı somut bir felsefe anlayışıyla okumaya yönelir. Bu bağlamda Marcel, bir yönüyle deneyime vurgu yapan bir düşünür olmakla birlikte, diğer taraftan kendine özgü bir metafizik anlayışı da inşa etmiştir.

Bu çalışmada, Marcel'in "*somut felsefe*" olarak nitelendirdiği düşünce sisteminin, insanı bir bütünlük içinde nasıl metafizik bir boyuta taşıdığı ele alınmaktadır. Marcel'in felsefesi, insanın hem dünya içinde oluşunu hem de felsefenin aşkın bir varlık olarak adlandırdığı *Mutlak Sen* ile kurduğu diyalogu birlikte düşünmeye imkân verir. Bu çerçevede, Marcel'in dini tecrübe konusundaki yaklaşımı, insanın varoluşsal yapısı ve metafizikle kurduğu ilişki bağlamında açıklanmaya çalışılmaktadır.

Dini tecrübe delilinin kendi bünyesinde barındırdığı çeşitlilik, kavramın sınırlarının genişliği ve belirgin olmaktan uzak yapısı, konunun doğrudan Marcel'i ilgilendiren yönlerinin ayrıca ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle çalışmanın ikinci bölümü, dini tecrübe kavramına ayrılmış; kavramın temel tartışma başlıkları ve problem alanları bu bölümde ele alınmıştır. Öte yandan Marcel'in sistematik felsefeye mesafeli duruşu ve düşüncelerini çoğu zaman dağınık bir tarzda kaleme almış olması, onun felsefesinin anlaşılmasını güçleştirmektedir. Bu güçlüğü aşmak ve Marcel'in varoluşçuluk içindeki yerini daha sağlıklı

biçimde belirleyebilmek amacıyla birinci bölüm mümkün olduğunca kapsamlı tutulmuştur. Bu bağlamda ikinci bölüm, yalnızca dini tecrübenin tanimsal sorunlarını ele almakla kalmaz; aynı zamanda Marcel'in somut felsefesinin hangi kavramsal zeminde dini tecrübe ile ilişkilendirilebileceğini hazırlayıcı bir işlev görür.

Çalışmanın odak noktasını oluşturan üçüncü bölüm ise, birinci ve ikinci bölümlerde ortaya konan kavramsal çerçevenin ışığında şekillenmiştir. Bu bölümde, Marcel'in dini tecrübeye ilişkin düşüncelerinin, insanın varoluşsal yapısı ve ilişkiler ağı içinde nasıl temellendiği daha yakından incelenmektedir. Marcel'in felsefesinin merkezinde yer alan *insan-şey*, *insan-insan* ve *insan-Tanrı* ilişkilerinin, *aşk*, *umut* ve *sadakat* gibi varoluşsal değerler üzerinden yeniden anlam kazandığı gösterilmeye çalışılmaktadır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında ilminden istifade ettiğim Prof. Dr. Kasım Küçükalp ve Prof. Dr. Muhsin Akbaş'a; bu süreci birlikte yürüdüğüm sevgili eşim Nimet'e teşekkür ederim. Düşünsel ve yaşamsal varoluşumun temelini oluşturan, rahmetle ve özlemlerle andığım babam Kadir ile annem Gülcihan'na saygılarımla.